

Střídání v čele CzechGlobe

31.7.2026 - | Czech Globe

Čas letí jako voda. Nedávno oslavil CzechGlobe patnácté výročí od svého založení a po celou tuto dobu stál v jeho čele prof. Michal V. Marek. Jeho stopa v čele ústavu je však ještě hlubší - ředitelem Ústavu výzkumu globální změny AV ČR (ÚVGZ, dříve Ústavu ekologie krajiny a Ústavu systémové biologie a ekologie) byl úctyhodných 28 let.

Za dobu jeho působení prošel ústav zásadní transformací a zažil svůj největší rozmach. Již počátkem 90. let položil tradici výzkumu problematiky globální změny, uhlíkového cyklu a ekofyziologie produkčních procesů rostlin a zasloužil se o aktivní zapojení instituce do řady mezinárodních projektů a konsorcií. V roce 2010 stál prof. Marek u zrodu „Centra excellence CzechGlobe – Centra pro studium dopadů globální změny“, které vzniklo díky finanční podpoře z Operačního programu Výzkum a vývoj pro inovace. Tento projekt dal vzniknout moderní vědecké infrastruktuře pro komplexní výzkum klimatické změny, která se následně transformovala do dnešního Ústavu výzkumu globální změny AV ČR.

K 30. červnu 2026 profesoru Markovi vypršelo funkční období. Na základě výběrového řízení a rozhodnutí Akademické rady AV ČR jmenoval prof. Radomír Pánek, předseda Akademie věd ČR, do čela ÚVGZ nového ředitele – prof. Miroslava Trnku, který je jednou z nejvýraznějších osobností české vědy v oblasti klimatologie a globální změny. Jméno prof. Trnky představuje spojení role mezinárodně uznávaného vědce s rolí praktického manažera, který dokáže vědu propojit s reálnými potřebami společnosti. Jeho jmenování je tak pro CzechGlobe příslibem kontinuity, vysokého kreditu a jasné vize do budoucna.

Profesoru Markovi patří obrovský dík za to, že podstatnou část svého profesního života zasvětil budování moderní, respektované a mezinárodně uznávané výzkumné instituce.

Profesoru Trnkovi přejeme v jeho nové roli mnoho úspěchů, a aby CzechGlobe pod jeho vedením byl i nadále špičkovou institucí.

Nakročeno k tomu máme slibně. Důkazem je řada uspořádaných konferencí (např. 6. evropská konference Partnerství pro ekosystémové služby, konference Clim4Cast), o kterých podrobněji informujeme dále, i řada týmových i individuálních ocenění, která jsa uplynulé pololetí posbírali. Pográtulovat tak můžeme týmu projektu Clim4Cast, který v prestižní kartografické soutěži Mapa roku 2025 získal v kategorii Digitální kartografické produkty a aplikace na internetu ocenění za mapový portál Clim4cast – sucho, vlny veder, požáry, i Monice Hlavsové, která byla mezi 23 laureáty letošního ročníku Prémie Otto Wichterleho. Cena jí byla udělena za vývoj nástrojů, které dokážou včas odhalit sucho, sledovat jeho dopady a pomáhat s rychlou reakcí, a za to, jak ve výzkumu propojuje družicová data, klimatické modely a umělou inteligenci.

Život však přináší i smutné zprávy. Ta poslední přišla 17. června, kdy nás opustil kolega prof. Pavel Kindlmann, významný ekolog a odborník na matematické modelování v ekologii, populační dynamiku, ochranu přírody a evoluční biologii. Už začátkem roku nás opustil prof. Sune Linder – dlouholetý člen a předseda Poradní vědecké a etické rady CzechGlobe (SAEB).

A neradostné jsou i vyhlídky na vývoj klimatu v tomto roce. Už od loňského roku klimatologové předpovídali nástup fenoménu El Niño, který by opět mohl posunout globální průměrnou teplotu na Zemi k rekordním hodnotám. Napovídá tomu vysoká teplota vody v oceánech. Nedávná zpráva Světové meteorologické organizace (WMO) zpřesnila pravděpodobnost prognózy nástupu tohoto jevu během léta na 80 %. Projevit by se měl hlavně v oblasti Tichého oceánu tak, že zasáhne Austrálii a Indonésii, kde pravděpodobně způsobí sucho a následně neúrodu, zatímco oblastem Jižní a Střední Ameriky hrozí extrémní záplavy a sesuvy půdy, které s sebou přinášejí oběti na životech. Evropy by se měl dotknout spíš nepřímo, ale i zde můžeme očekávat epizody horkých vln, sucha a povodně.

O tom, že nás čeká rok plný extrémů, svědčí i fakt, že např. koncem ledna naměřili v Austrálii teplotu vzduchu přesahující poprvé v historii 50 °C. V Česku jsme zatím letos čelili největšímu suchu za posledních 65 let, což byl důsledek srážkově chudé zimy, a už v červnu jsme stejně jako většina Evropy zažívali dlouhé spalující vlny veder, které v mnoha zemích včetně Česka vyvrcholily přepisováním historických tabulek s naměřenými absolutními maximy teplot vzduchu. Přesto všechno: „Léto budiž pochváleno!“